

Kunskapsunderlag till Vägledning för handläggning av ansökan/anmälan om spridning av bekämpningsmedel på kommunens mark

Innehållsförteckning

Kunskapsunderlag till Vägledning för handläggning av ansökan/anmälan om spridning av bekämpningsmedel på kommunens mark	1
Inledning	5
Definitionen av bekämpningsmedel.....	6
Nationella miljö kvalitetsmål.....	6
Giftfri miljö.....	6
Grundvatten av god kvalitet.....	7
Levande sjöar och vattendrag.....	7
Ett rikt odlingslandskap.....	8
Nya etappmål för en giftfri miljö och giftfri cirkulär ekonomi	8
Regeringens utredningsuppdrag till Jordbruksverket angående ekologisk produktion	9
Länsstyrelsen Skånes roll och bedömning av det regionala arbetet med de svenska miljömålen.....	9
Regionala miljö kvalitetsmål.....	10
Indikatorn Toxicitetsindex för växtskyddsmedel i ytvatten i Skåne län	10
Indikatorn Ekologisk produktion i slättbygd för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap.....	11
Mätning av bekämpningsmedel i skånska grundvatten 2016.....	12
Länsstyrelsen Skånes uppföljning år 2022 och bedömning kring miljö kvalitetsmålen i Skåne län	13
Förankring till globala miljömålen i Agenda 2030	14
Miljömålsprogram 2021–2030 för Trelleborgs kommun.....	14
Miljömålsprogrammet, Inriktning 4. Giftfri Livsmiljö, mål 7	14
Miljömålsprogrammet, Inriktning 4. Giftfri Livsmiljö, mål 8	14
Åtgärdsförslag mål 8.....	15
Miljömålsprogrammet, Inriktning 2. Vatten i balans, mål 3	15
Åtgärdsförslag mål 3.....	15
Miljömålsprogrammet, Inriktning 2. Vatten i balans, mål 4	15
Åtgärdsförslag mål 4:.....	15
Policy för kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun.....	15
Samhällsbyggnadsnämndens mål och riktlinjer för spridning av kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun.....	16
”Delmål 1-kommunägd mark	16
”Delmål 2-av kommunen utarrenderad mark.....	16

Uppföljning år 2022 av Samhällsbyggnads-nämndens mål och riktlinjer för spridning av bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun	17
Riktlinjer för tillståndsprövning vid ansökan om yrkesmässig spridning av växtskyddsmedel inom Trelleborgs kommuns vattenskyddsområden	18
Bilaga 1. Gällande lagstiftning.....	19
Miljöbalken	19
Miljöbalkens 1 kap. Miljöbalkens mål och tillämpningsområde	19
Miljöbalkens 2 kap. Allmänna hänsynsregler m.m.	20
Miljöbalken 14 kap. Kemiska produkter och biotekniska organismer	21
Förordning om bekämpningsmedel (SFS 2014:425)	22
2 kap. Växtskyddsmedel.....	22
3 kap. Biocidprodukter	29
Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel (NFS 2015:2)	31
3 kap. Spridning av växtskyddsmedel.....	31
6 kap. Tillstånd för användning i vattenskyddsområde.....	32
7 kap. Tillstånd och anmälan.....	33
Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning av vissa biocidprodukter (NFS 2015:3).....	33
3 kap. Försiktighetsmått vid spridning.....	33
4 kap. Skyldighet att informera och underrätta	33
Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om integrerat växtskydd (SJVFS 2014:42).....	34
2 kap. Tillämpning av integrerat växtskydd.....	34
EU-förordningar om växtskyddsmedel	35
EU-kommissionens beslut om växtskyddsmedel som innehåller glyfosat.....	35
Naturvårdsverkets Vägledning om tillstånd och anmälan vid användning av växtskyddsmedel inom särskilda områden.....	38
Växtskyddsmedel med låg risk	38
Punktbehandling.....	38
Malmö stads riktlinjer för kemiska bekämpning 2015.....	40
Bilaga 2. Historik.....	41
Lokala miljömål	41
”5 – Halten av bekämpningsmedel i vattenmiljöer ska minska	41
”6 – Användningen av bekämpningsmedel ska minska	41
”4 – Andelen ekologiskt odlad mark ska öka i Trelleborgs kommun	41

”Policy för kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun	41
Samhällsbyggnadsnämndens mål och riktlinjer för spridning av kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun.....	42
”Delmål 1-kommunägd mark	42
”Delmål 2-av kommunen utarrenderad mark	42
Bilaga 3. Exempel på bekämpningsmedels skadeverkningar och spridning	44
Bilaga 4. Bekämpningsmedel i Skånes vatten - Befintligt dricksvattenskydd genom vattenskyddsområden & möjligheter till förbättring – Lunds universitet	45
Bilaga 5. Referenser.....	46

Inledning

Denna vägledning har tagits fram av samhällsbyggnadsnämnden för att uppfylla Trelleborgs kommuns policy för kemiska bekämpningsmedel. Vägledningen ska också uppfylla de nationella och regionala miljökvalitetsmålen "Giftfri miljö", "Grundvatten av god kvalitet", "Levandesjöar och vattendrag", "Ett rikt odlingslandskap", Vattendirektivet, samt de globala hållbarhetsmålen.

Denna vägledning ingår som åtgärdsförslag i Miljömålsprogram för Trelleborgs kommun 2021–2030, mål 7 och mål 8 i inriktningen Giftfri Livsmiljö enligt:

”Mål 7: Mänsklig exponering för miljögifter och andra farliga ämnen ska minimeras. Särskilt fokus ska ligga på att skydda barn.”

”Mål 8: Tillförsel av miljögifter och andra farliga ämnen till mark, ytvatten, grundvatten, hav och luft ska minimeras, främst med hjälp av nya tekniska lösningar.”

I mål 8 anges i ett av åtgärdsförslagen: ”Vägledning ska tas fram för handläggning av ansökan/anmälan för spridning av bekämpningsmedel på mark och vägar som kommunen äger, förvaltar och utarrenderar.” Åtgärdsförslaget har som indikator: ”Minskning av använd mängd bekämpningsmedel på mark och vägar som kommunen äger, förvaltar och utarrenderar.”

I riksdagens definition av generationsmålet anges att "Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser."

Samhällsbyggnadsnämnden har tagit fram en policy gällande kemiska bekämpningsmedel, som antogs i kommunfullmäktige 2014 med ett lokalt mål för bekämpningsmedel och som fortfarande gäller:

”Policy för kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun

Denna policy syftar till att uppfylla Trelleborgs kommuns lokala mål för bekämpningsmedel.

Lokalt mål för bekämpningsmedel

Senast år 2020 ska halten av kemiska bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter vara nära noll (under detektionsgränsen) i sjöar, vattendrag, grundvatten och ytvatten i Trelleborgs kommun.”

Definitionen av bekämpningsmedel

På Kemikalieinspektionens hemsida anges följande definition av bekämpningsmedel:

”Bekämpningsmedel är kemiska eller biologiska produkter som är till för att förhindra att djur, växter eller mikroorganismer orsakar skada på egendom eller skadar människors eller djurs hälsa. De egenskaperna gör att bekämpningsmedel också kan orsaka skada på hälsan eller miljön. Därför är det viktigt att bekämpningsmedel är godkända och används på rätt sätt.”

Ett bekämpningsmedel kan vara antingen ett växtskyddsmedel eller en biocid beroende på vilket användningsområde det har. I Kemikalieinspektionens bekämpningsmedelsregister finns uppgifter om biocidprodukter och växtskyddsmedel som är godkända i Sverige. Uppgifterna handlar bland annat om produkternas godkännande gäller eller om de har upphört, på vilket sätt de får användas och vilka verksamma ämnen de innehåller.

Nationella miljökvalitetsmål

Riksdagen har beslutat om en samlad miljöpolitik för ett hållbart Sverige. Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen i Sverige är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Detta övergripande mål kallas generationsmålet. Utöver generationsmålet finns 16 nationella miljökvalitetsmål med preciseringar samt etappmål.

De nationella miljökvalitetsmål som berör denna vägledning är Giftfri miljö, Dricksvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag Och Ett rikt odlingslandskap.

Giftfri miljö

Riksdagens definition av miljömålet

”Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.”

Varje miljökvalitetsmål har preciseringar som förtydligar målet och används i det löpande uppföljningsarbetet av målet. För miljömålet Giftfri miljö har Regeringen ställt upp följande sex preciseringar:

- Den sammanlagda exponeringen för kemiska ämnen via alla exponeringsvägar inte är skadlig för människor eller den biologiska mångfalden.

- Användningen av särskilt farliga ämnen har så långt som möjligt upphört.
- Spridningen av oavsiktligt bildade ämnen med farliga egenskaper är mycket liten och uppgifter om bildning, källor, utsläpp samt spridning av de mest betydande av dessa ämnen och deras nedbrytningsprodukter är tillgängliga.
- Förrorenade områden är åtgärdade i så stor utsträckning att de inte utgör något hot mot människors hälsa eller miljön
- Kunskap om kemiska ämnens miljö- och hälsoegenskaper är tillgänglig och tillräcklig för riskbedömning.
- Information om miljö- och hälsofarliga ämnen i material, kemiska produkter och varor är tillgänglig.

Grundvatten av god kvalitet

Riksdagens definition av miljömålet

”Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.”

Varje miljökvalitetsmål har preciseringar som förtydligar målet och används i det löpande uppföljningsarbetet av målet. Här är fem av sex preciseringar för miljömålet Grundvatten av god kvalitet:

- Grundvattnet är med få undantag av sådan kvalitet att det inte begränsar användningen av grundvatten för allmän eller enskild dricksvattenförsörjning.
- Grundvattenförekomster som omfattas av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön har god kemisk status.
- Utströmmande grundvatten har sådan kvalitet att det bidrar till en god livsmiljö för växter och djur i källor, sjöar, våtmarker, vattendrag och hav.
- Grundvattenförekomster som omfattas av förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön har god kvantitativ status.
- Grundvattennivåerna är sådana att negativa konsekvenser för vattenförsörjning, markstabilitet eller djur- och växtliv i angränsande ekosystem inte uppkommer.

Levande sjöar och vattendrag

Riksdagens definition av miljömålet

”Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.”

Varje miljökvalitetsmål har preciseringar som förtydligar målet och används i det löpande uppföljningsarbetet av målet. Här är tre av elva preciseringar för miljömålet Levande sjöar och vattendrag:

- Sjöar och vattendrag har minst god ekologisk status eller potential och god kemisk status i enlighet med förordningen (2004:660) om förvaltning av kvaliteten på vattenmiljön.
- Sjöar och vattendrags viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.
- Hotade arter har återhämtat sig och livsmiljöer har återställts i värdefulla sjöar och vattendrag.

Ett rikt odlingslandskap

Riksdagens definition av miljömålet

”Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks”.

Varje miljökvalitetsmål har preciseringar som förtydligar målet och används i det löpande uppföljningsarbetet av målet. För miljömålet Ett rikt odlingslandskap har regeringen ställt upp tolv preciseringar, bland annat följande tre:

- Åkermarkens fysikaliska, kemiska, hydrologiska och biologiska egenskaper och processer är bibehållna.
- Jordbruksmarken har så låg halt av föroreningar att ekosystemens funktioner, den biologiska mångfalden och människors hälsa inte hotas.
- Odlingslandskapets viktiga ekosystemtjänster är vidmakthållna.

Nya etappmål för en giftfri miljö och giftfri cirkulär ekonomi

Regeringen har den 28 januari 2021 beslutat om etappmål för läkemedel i miljön, växtskyddsmedel, biocidprodukter, dioxiner och för att främja en hållbar dagvattenhantering. Etappmålen pekar ut områden där fler åtgärder behövs för att vi ska kunna ge nästa generation ett samhälle fritt från skadliga ämnen och ett ökat skydd för hälsa och miljö.

Två andra etappmål syftar till att väsentligt minska användningen av växtskyddsmedel och biocidprodukter som har särskilt farliga egenskaper, fram till år 2030.

Regeringen vill att miljömålssystemet ska utvecklas genom att nya etappmål tas fram. De etappmål som idag beslutats är steg på vägen för att nå flera miljökvalitetsmål och flera hållbarhetsmål inom Agenda 2030. De förväntas bidra till att användning och utsläpp av skadliga ämnen minskar, vilket också är en viktig pusselbit för att nå en cirkulär ekonomi.

Regeringens utredningsuppdrag till Jordbruksverket angående ekologisk produktion

Regeringen har gett Jordbruksverket i uppdrag inom ramen för livsmedelsstrategin att inrätta en samordningsfunktion för ekologiska livsmedel samt utarbeta en åtgärdsplan och etappmål. Det finns en stark efterfrågan på ekologisk mat, samtidigt har den ekologiska produktionen inte ökat i takt med efterfrågan.

I livsmedelsstrategin gör regeringen bland annat bedömningen att produktionen, offentliga konsumtionen och exporten av ekologiska livsmedel bör öka.

Målen innebär att 30% av den svenska jordbruksmarken ska utgöras av certifierad ekologisk jordbruksmark år 2030 och 60% av den offentliga livsmedelskonsumtionen ska utgöras av certifierade ekologiska produkter år 2030.

Länsstyrelsen Skånes roll och bedömning av det regionala arbetet med de svenska miljömålen

Länsstyrelsens roll är att samordna det regionala arbetet med miljömålen.

Länsstyrelsen arbetar tillsammans med kommuner, näringsliv, frivilliga organisationer och andra aktörer för att miljömålen ska få genomslag i länet och miljön ska bli bättre. Länsstyrelsen följer också upp hur miljöarbetet går och stödjer kommunerna i arbetet.

I regional årlig uppföljning av miljömålen - Skåne 2020, anges att:

Miljökvalitetsmålet kommer inte kunna nås med befintliga och beslutade styrmedel och åtgärder. Giftfri miljö är ett mål vars infriande kräver internationella överenskommelser och lång återhämtningstid. De viktigaste åtgärderna för att nå målet är att reducera utsläpp från industrier, implementera integrerat växtskydd, öka antalet vattenskyddsområden med tillräckliga skyddsföreskrifter, minska slamspridningen, öka arealen ekologiskt odlad mark och efterbehandla fler förorenade områden.

Tack vare skarpare lagstiftning kan användningen av särskilt farliga ämnen förväntas minska framöver. Nya farliga ämnen kan i framtiden identifieras till följd av nytt dataunderlag som resulterar i nya bedömningar, men processen är långsam. Regionalt pågår mycket arbete beträffande utfasning av farliga ämnen samt hantering av kemiska produkter, men det arbetet behöver intensifieras inom tillsynen av miljöfarlig verksamhet. Lagstiftningen behöver också skärpas ytterligare om utfasningsarbetet ska komma igång i tillräcklig utsträckning för att miljömålet ska kunna nås. Alternativet är att verksamhetsutövare själva tar initiativ till ytterligare utfasning i hög utsträckning. Farliga ämnen är vanligt förekommande i växtskyddsmedel, och tillämpning av integrerat växtskydd är en viktig del av att minska användningen av särskilda farliga ämnen.

Regionala miljö kvalitetsmål

Länsstyrelsen Skåne har haft regionala miljö kvalitetsmål enligt följande:

Bekämpningsmedel i Skånes vatten

Senast år 2015 ska förekomsten av kemiska bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter vara nära noll i Skånes sjöar och vattendrag och vara så låga att växter, djur eller människors hälsa inte skadas. Kemiska bekämpningsmedel eller deras nedbrytningsprodukter som används från år 2003 och framåt bör inte kunna påvisas i grundvatten i Skåne.

Ekologisk odling och ekologiska livsmedel

Senast år 2013 bör minst 15 procent av den odlade arealen vara ekologiskt odlad i Skåne och försäljning av ekologiska livsmedel bör ha ökat i motsvarande grad. Konsumtionen av ekologiska livsmedel i den offentliga sektorn i Skåne bör vara minst 25 procent år 2013 (Länseget mål)".

Bekämpningsmedel i yt- och grundvatten är ett stort problem i ett jordbruksintensivt län som Skåne. Rester av bekämpningsmedel har hittats i över 80 procent av analyserade ytvattenprover i Skåne. En tredjedel av grundvattenproverna innehåller växtskyddsmedel som varit förbjudna under lång tid. Det görs också fynd av idag godkända ämnen i grundvatten.

Länsstyrelsen Skåne har tagit fram ett regionalt åtgärdsprogram för miljömålen 2022–2025 "TILLSAMMANS FÖR ETT HÅLLBART SKÅNE".

Åtgärdsprogrammet lyfter fram fyra prioriterade områden för det regionala miljöarbetet fram till år 2025: Hållbara städer och samhällen, Hållbar mark- och vattenanvändning, Hållbar livsmedelsförsörjning och Hållbar konsumtion och produktion.

Åtgärdsprogrammen för Södra Östersjöns vattendistrikt, respektive Västerhavets vattendistrikt, innehåller regionala och lokala åtgärder för bland annat långsiktigt skydd av vattentäkter, rådgivning kring växtnäring och växtskyddsmedel, vägledning kring miljö kvalitetsnormer för yt- och grundvatten i fysisk planering, ökat genomförande av åtgärder i jordbrukslandskapet, framtagande och genomförande av plan för dricksvatten, spillvatten och dagvatten.

Indikatorn Toxicitetsindex för växtskyddsmedel i ytvatten i Skåne län

På hemsidan [Skåne län - Sveriges miljö mål \(sverigesmiljomal.se\)](https://sverigesmiljomal.se) står följande om indikatorn toxicitetsindex för växtskyddsmedel i ytvatten i Skåne län.

"Toxicitetsindex är en beräkning för att visa trenden av växtskyddsmedelsrester i ytvatten, där index för år 2002 är satt till 100. Risker för att växtskyddsmedel från jordbruket ska påverka vattenlevande organismer har inte minskat under 2002–2020.

Ingen minskning av växtskyddsmedel i ytvatten

Växtskyddsmedel används främst för att skydda odlade grödor på åkern mot konkurrerande ogräs eller skadliga svampar och insekter. Rester av dessa medel kan transporteras från åkern ut i bäckar och åar till exempel vid kraftiga regn. Om halterna av de aktiva substanserna är höga finns det en risk att växter och djur som lever i vattendraget påverkas negativt. För att kunna bedöma risken bestäms ett riktvärde som anger den högsta halt för varje substans som växter och djur förväntas klara av. Toxicitetsindexet för Skåne baseras på analysresultat från ett välstuderat vattendrag i ett jordbruksområde och visar, enkelt uttryckt, hur ofta och hur mycket de uppmätta halterna överskrider substansernas respektive riktvärde.

Under perioden 2002–2020 har indexet varierat mellan åren utan någon tydlig trend. Indexet har legat under 100, dvs index för startåret 2002, vid 9 tillfällen. Diflufenikan, metiokarb och imidaklopid är de substanser som oftast påträffas över riktvärdet och därmed ger störst bidrag till indexet över hela perioden. Mellanårsvariationen i indexet kan påverkas av väderlek och hög förekomst av vissa enstaka substanser. Exempelvis utgjorde metiokarb 83 % av det förhöjda indexet i Skåne 2013 medan diflufenikan stod för 6 % och resterande 54 substanser utgjorde tillsammans 10 %. Metiokarb är, av andra skäl, inte längre godkänt för användning i Sverige. Detta visar att enstaka substanser under en kort period kan påträffas i förhöjda halter och troligtvis ha ökad påverkan på miljön i vattendraget. Imidaklopid är sedan 2018 inte längre godkänt för användning på åkermark, och detta återspeglas i indikatorn för 2020, där imidaklopid endast står för 8 % av indexet, medan diflufenikan står för 25 %, följt av tiaklopid (förbjudet sedan 2020) med 16 % och pyaklostrobin med 14 %.

Risken för att vattenlevande organismer ska påverkas av växtskyddsmedel har inte minskat sedan 2002 i Skåne län.”

Indikatorn Ekologisk produktion i slättbygd för miljö kvalitetsmålet Ett rikt odlingslandskap

Ekologisk produktion ökar i svensk slättbygd, vilket är positivt då produktionen har en dokumenterat gynnsam effekt på biologisk mångfald i slättbygd. Den ekologiska produktionen anges här som andel (procent) ekologiskt odlad åkermark i förhållande till den totala åkermarksarealen i slättbygd.

Den ekologiska odlingen ökar i slättbygden

Den ekologiska odlingen ökar i slättbygden vilket är positivt då odlingsformen har dokumenterat gynnsam effekt på biologisk mångfald i slättbygd. Ekologisk produktion innebär bland annat en minskad användning av kemiska växtskyddsmedel, vilket även är positivt för folkhälsan. Ökningen går relativt långsamt och andelen ekologisk produktion är fortsatt liten i den mest utpräglade slättbygden. I skogsbygd är de positiva effekterna av ekologisk produktion på biologisk mångfald mer begränsade. Det är därför relevant att speciellt följa hur andelen ekologisk produktion utvecklas i slättbygd.

Mätning av bekämpningsmedel i skånska grundvatten 2016

År 2016 analyserades 131 bekämpningsmedelssubstanser i 27 vattentäkter i Skåne inom ramen för den regionala miljöövervakningen av grundvatten.

Undersökningen var en uppföljning av 2007–2010 års studie.

Provtagningsplatserna valdes bland dem där fynd, speciellt av bentazon, gjorts åren 2007–2010.

Bekämpningsmedelssubstanser hittades i 22 av de 27 undersökta täkterna. Fjorton täkter hade fynd av idag tillåtna substanser eller nyligen förbjudna substanser och 15 täkter hade fynd av substanser förbjudna innan år 2000. De högsta halterna hittades för BAM följt av bentazon. I två täkter överskreds riktvärdet 0,1 µg/l för enskild substans (bentazon) och i en täkt överskreds riktvärdet 0,5 µg/l för summahalten (BAM). Ungefär lika många fynd hittades i bergs- som i jordbrunnar. Flest fynd av tillåtna eller nyligen förbjudna substanser hittades i täkter där markanvändningen i omgivningen var jordbruk. Av de 14 täkterna med fynd av idag tillåtna eller nyligen förbjudna substanser ligger 11 inom ett vattenskyddsområde.

Jämfört med studien 2007–2010 visar elva av vattentäkterna oförändrad halt, tio täkter visar lägre halt och en täkt visar högre halt. Resultaten bekräftar således att dessa platser fortfarande är förorenade i stor utsträckning. Det är dock svårt att dra några långsiktiga slutsatser eftersom halterna har en naturlig variation. För att följa trender behöver mätningar göras regelbundet under lång tid.

Resultaten visar att vi fortsättningsvis behöver arbeta för att minska läckage av bekämpningsmedel till grundvatten. Ett sätt är att arbeta med integrerat växtskydd och ett annat är att stifta moderna vattenskyddsområden med korrekta avgränsningar och bra föreskrifter som skyddar dricksvattnet mot förorening av bekämpningsmedel.”

Den totala mängden bekämpningsmedel inom det svenska jordbruket minskade kraftigt under 1980-talet från ca 4 800 ton till ca 1 600 ton under 1990-talet till och med idag. Den snabba minskningen berodde till stor del på att olika bekämpningsmedel tillverkades för att vara verksamma vid lägre koncentrationer. Genomsnittsdosen minskade från 1,9 kg/ha 1981 till mellan 0,5 och 0,8 kg/ha idag. Siffran är dock betydligt högre i Skåne, runt 1,5 kg/ha, på grund av mer intensiv odling. Dessutom har de farligaste och mest långlivade substanserna bytts ut mot substanser som bryts ner lättare och därför inte blir kvar i miljön lika länge.

I Bilaga 4 läses vidare ”Bekämpningsmedel i Skånes vatten - Befintligt dricksvattenskydd genom vattenskyddsområden & möjligheter till förbättring – Lunds universitets bedömning”

Länsstyrelsen Skånes uppföljning år 2022 och bedömning kring miljökvalitetsmålen i Skåne län

Bedömning Giftfri miljö 2022

MÅL: Förekomsten av ämnen i miljön som har skapats i eller utvunnits av samhället ska inte hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden. Halterna av naturfrämmande ämnen är nära noll och deras påverkan på människors hälsa och ekosystemen är försumbar. Halterna av naturligt förekommande ämnen är nära bakgrunds nivåerna.

BEDÖMNING: Skåne är ett län med intensivt jordbruk, stor andel livsmedelsindustri och kemisk industri och bitvis hög befolkningstäthet. Detta gör att tillsyn över jordbruk och industri samt strategiska insatser gentemot allmänhetens beteendemönster är viktiga åtgärder för att uppnå en Giftfri miljö. Infriandet av en Giftfri miljö kräver dock internationella och nationella överenskommelser samt innovationer, och det krävs ett ambitiöst miljöarbete från alla aktörer i hela produktions- och konsumtionskedjan. Målet uppnås ej.

Bedömning Levande sjöar och vattendrag 2022

MÅL: Sjöar och vattendrag ska vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer ska bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskapets ekologiska och vattenhushållande funktion ska bevaras, samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas.

BEDÖMNING: Livsmiljöer och arter har förstörts eller skadats av exploatering, rensningar, vattenuttag, övergödning och bekämpningsmedel. Bara 16 procent av de bedömda skånska ytvattenförekomsterna uppnår god status. Åtgärdsarbetet har intensifierats för att återskapa mer naturliga flöden och vattenmiljöer, med möjlighet för fisk och andra organismer att vandra fritt i vattensystemen. Skydd av sjöar och vattendrag har prioriterats, men arbetet går för långsamt. Det strandnära byggandet är fortsatt mycket omfattande. Målet uppnås ej.

Bedömning Grundvatten av god kvalitet 2022

MÅL: Grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag.

BEDÖMNING: Tillgången till grundvatten är generellt sett god i Skåne, men vattnets kvalitet påverkas negativt av en rad olika verksamheter och i vissa områden råder konkurrens om vattnet. Regeringens dricksvattensatsning under åren 2018–2021 har lett till ett förstärkt åtgärdsarbete för att skydda de allmänna dricksvattentillgångarna, få bättre koll på vattenanvändningen, förbättra vattenhushållningen och trygga dricksvattentillgången. Åtgärderna behöver fortsätta om målet ska nås till 2030. Målet är nära.

Bedömning Ett rikt odlingslandskap 2022

MÅL: Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion ska skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks.

BEDÖMNING: En förutsättning för Ett rikt odlingslandskap är att naturvärdena som finns i olika landskapselement bevaras. Den totala åkerarealen har under längre tid minskat på grund av rationalisering och tätortsutbyggnad. Antalet småbiotoper och landskapselement har minskat liksom arealen betesmarker och slätterängar. Det krävs samverkande insatser för landsbygdsutveckling för att stoppa den negativa trenden. De viktigaste faktorerna för ett rikt odlingslandskap är aktiva lantbrukare och betande djur. Målet uppnås ej.

Förankring till globala miljömålen i Agenda 2030

Miljömålet Giftfri Miljö kopplar tydligt till flera av målen i Agenda 2030. En giftfri miljö är en förutsättning för att uppnå en tryggad försörjning av livsmedel med gott näringsinnehåll och utan gifter (mål 2), för att människor ska kunna leva ett hälsosamt liv och inte skadas av farliga kemikalier i arbetet, genom olyckor eller som medborgare (mål 3), samt för att säkerställa tillgång till rent vatten (mål 6). Vidare är behovet av en giftfri miljö en av flera viktiga anledningar till att vi måste bryta sambandet mellan ekonomisk tillväxt och miljöförstöring (mål 8). En giftfri miljö kan bara uppnås om miljöaspekten inkluderas vid innovation och produktion samt vid projektering, detaljplanering och byggande (mål 9, 11 och 12). För att ekosystemen i vatten och på land ska fungera (mål 14 och 15) och den biologiska mångfalden bevaras behöver miljömålen Giftfri miljö och Bara naturlig försurning uppnås. Det ger då förutsättningarna för att miljömålen Myllrande våtmarker, Levande sjöar och vattendrag, Hav i balans, Storslagen fjällmiljö och Ett rikt växt- och djurliv också kan uppfyllas.

Miljömålsprogram 2021–2030 för Trelleborgs kommun

Miljömålsprogram 2021–2030 för Trelleborgs kommun antogs i Kommunfullmäktige i oktober 2021. Miljömålsprogrammet är indelat i 5 inriktningar med totalt 10 mål.

De mål som är framtagna för att uppfylla det viktiga nationella miljökvalitetsmålet Giftfri miljö, är Inriktning 4. Giftfri Livsmiljö (mål 7 och 8), samt Inriktning 2. Vatten i balans (mål 3 och 4). Miljömålsprogrammet mål 3, 4, 7 och 8 lyder som följer:

Miljömålsprogrammet, Inriktning 4. Giftfri Livsmiljö, mål 7

Mänsklig exponering för miljögifter och andra farliga ämnen ska minimeras. Särskilt fokus ska ligga på att skydda barn.

Miljömålsprogrammet, Inriktning 4. Giftfri Livsmiljö, mål 8

Tillförsel av miljögifter och andra farliga ämnen till mark, ytvatten, grundvatten, hav och luft ska minimeras, främst med hjälp av nya tekniska lösningar.

Åtgärdsförslag mål 8

8.2. Vägledning ska sättas upp för handläggning av ansökan/anmälan för spridning av bekämpningsmedel på mark och vägar som kommunen äger, förvaltar och utarrenderar.

Miljömålsprogrammet, Inriktning 2. Vatten i balans, mål 3

Grundvattnet ska fortsatt bibehålla en god kvalitet

Åtgärdsförslag mål 3

3.1. Uppföljning av kemiska bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter i kommunala vattentäcker, ytvatten och åar ska utökas.

Miljömålsprogrammet, Inriktning 2. Vatten i balans, mål 4

Vattendrag, våtmarker, sjöar och hav ska ha god vattenstatus som möjliggör balans och rik biologisk mångfald.

Åtgärdsförslag mål 4:

4.3 Vattendragens status ska bevakas, enligt EU:s ramdirektiv för vatten.

Med Trelleborgs kommuns miljömålsprogram 2021–2030 tas nya tag för att uppnå de nationella miljökvalitetsmålen Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet, Levande sjöar och vattendrag samt Ett rikt odlingslandskap och Trelleborgs kommuns 10 miljömål.

Policy för kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun

”Denna policy syftar till att uppfylla Trelleborgs kommuns lokala mål för bekämpningsmedel.

Lokalt mål för bekämpningsmedel

Senast år 2020 ska halten av kemiska bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter vara nära noll (under detektionsgränsen) i sjöar, vattendrag, grundvatten och ytvatten i Trelleborgs kommun.

Bakgrund

Som ett led i kommunens vision om att vara en framgångskommun med hög livskvalitet och en långsiktigt hållbar tillväxt ska Trelleborgs kommun verka för att uppnå miljökvalitetsmålen Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet samt Levande sjöar och vattendrag samt vattendirektivet.

Betydande mängder bekämpningsmedel används idag inom jordbruket, främst mot ogräs, men också mot svamp, insekter och kvalster. Relativt omfattande kemiska bekämpning bedrivs också i privata trädgårdar, inom trädgårdsnäringen, på golfbanor, idrottsplatser, banvallar, vägrenar och på hårdgjorda ytor.

Bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter kan under vissa omständigheter röra sig genom marken ned till grundvattnet, där de kan föras vidare och återfinnas i yt- eller brunnsvatten långt från den plats där de

använts. Användningen av bekämpningsmedel leder till minskad biologisk mångfald i odlingslandskapet. Bekämpningsmedel kan även spridas i ekosystemen via vatten, jord, luft och näringskedjorna och på så vis få effekter långt efter spridningen och långväga från de åkrar där de spritts. Det är av största vikt att grundvattnet skyddas i framtiden för att ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning.

Arbete för att uppfylla policyn

För att uppfylla Trelleborgs kommuns policy för kemiska bekämpningsmedel har samhällsbyggnadsnämnden tagit fram mål och riktlinjer för att minska spridning av kemiska bekämpningsmedel.”

Samhällsbyggnadsnämndens mål och riktlinjer för spridning av kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun

För att uppfylla de lokala miljömålen samt policy gällande kemiska bekämpningsmedel ovan togs fram ”Samhällsbyggnadsnämndens mål och riktlinjer för spridning av kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun” som antogs i samhällsbyggnadsnämnden, med två delmål enligt följande.

”Delmål 1-kommunägd mark

All spridning av kemiska produkter (utom ättika) i syfte att bekämpa ogräs ska upphöra senast 2015-12-31 på mark som Trelleborgs kommun äger och förvaltar.

Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa svamp, skadedjur och mikroorganismer inom mark som Trelleborgs kommun äger och förvaltar ska i möjligaste mån upphöra senast 2015-12-31.”

”Delmål 2-av kommunen utarrenderad mark

Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa ogräs, svamp, skadedjur och mikroorganismer inom av kommunen utarrenderad mark ska i möjligaste mån upphöra senast 2015-12-31.

Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa ogräs inom av kommunen utarrenderad mark i vattenskyddsområdena ska upphöra senast 2016-12-31.

Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa svamp, skadedjur och mikroorganismer inom av kommunen utarrenderad mark i vattenskyddsområdena ska i möjligaste mån upphöra senast 2016-12-31.”

För att uppnå det lokala målet för bekämpningsmedel i policyn ingick riktlinjer och åtgärder för att minska spridningen av bekämpningsmedel.

Regeringens mål för jordbruksmarken är att vid utgången av 2010 ska minst 20 procent vara i certifierad ekologisk produktion.

Naturvärdena i dagens odlingslandskap är resultatet av hur det har brukats av människan under flera tusen år. En stor del av våra växt- och djurarter finns i

slätter- och betesmarker samt i åker- och vägrenar, åkerholmar, våtmarker och andra småbiotoper.

Riksdagens mål är att andelen certifierad ekologisk odling ska öka till minst 20 procent av landets jordbruksmark.

Uppföljning år 2022 av Samhällsbyggnadsnämndens mål och riktlinjer för spridning av bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun

Trelleborgs kommun kontrollerar årligen de kommunala dricksvattenbrunnarna med avseende på bekämpningsmedel i råvattnet. Spår av två aktiva substanser från bekämpningsmedel, ogräsmedlen bentazon och 2,4-diklorprop, påträffades år 2005 i en av Trelleborgs kommuns vattentäkter. År 2007 påträffades spår av etofumesat, tetrakloreten, och bentazon, År 2008 och 2009 påträffades spår av 2,6-diklorbezamid, och år 2011 påträffades spår av bentazon. Halterna var dock lägre än gränsvärdena för grundvatten och i dricksvattnet var inget av ämnena mätbara.

Tekniska förvaltningen i Trelleborgs kommun tog år 2009 vattenprover i dagvattenbrunnar på 4 avrinningsytor i Trelleborg; Västra Ringvägen, Övre Station, Östervångsvägen och Kung Helges väg. Provtagningen har gällt bl.a. analys av växtskyddsmedlet glyfosat, som ingår bl.a i Roundup- preparat. För glyfosat har satts riktvärdet 100 µg/l, och för glyfosats nedbrytningsprodukt AMPA 500 µg/l, Provtagningen på Västra Ringvägen respektive Kung Helges väg visade 4 respektive 39 ggr högre halter jämfört med riktvärdet för glyfosat. Den höga halten vid Kung Helges väg härrör möjligen det mesta från privat spridning.

Miljönämnden förelade år 2010 Tekniska nämnden om att inkomma med förslag till alternativa metoder till spridning av kemiska bekämpningsmedel mot ogräs på kantsten och hårdgjorda ytor i Trelleborgs kommun. Tekniska förvaltningens gatuavdelning slutade år 2016 att sprida bekämpningsmedel på kantsten och hårdgjorda ytor i Trelleborgs kommun, och använder istället ångmaskin. Tekniska förvaltningens parkavdelning använder mekanisk, termisk (ångmaskin) eller biologisk bekämpning av ogräs. Biocider används i 12 betongstationer för att bekämpa råttor i parkerna. Som punktbekämpning för björnloka/jätteloka används glyfosat eller mekaniska metoder. Tekniska förvaltningens VA-avdelning anlitar företag som sätter ner betning i områdets brunnar, när medborgare anmäler problem med råttor. VA-avdelningen använder WiseTrap-fällor för bekämpning av råttor i kommunens avloppssystem, sammanlagt 11 stationer finns utplacerade i kända "råttområden". Tekniska förvaltningens mark- och exploateringsavdelning har framfört i oktober 2018 att man ska fortsätta arbeta långsiktigt med marken som Trelleborgs kommun utarrenderar. Vid förlängning av arrendavtal för jordbruksmarks-användning har arrendenämnden hittills gett jordbrukare rätt att fortsätta sprida bekämpningsmedel.

Tekniska serviceförvaltningen använder myrdosor vid behov till Trelleborgs kommuns fastigheter, t.ex. förskolor, skolor, äldreomsorg mm. För bekämpning av råttor används stationer med elektroniska fällor. Endast i undantagsfall och vid stor omfattning kommer råttbete att läggas ut, och detta underrättas till samhällsbyggnadsnämnden.

Kultur- och fritidsförvaltningen använder bekämpningsmedel väldigt restriktivt och har endast använt svampmedel en gång sedan år 2012, på Vångavallen. År 2020 fick Tekniska serviceförvaltningen dispens från förbudet i Samhällsbyggnadsnämndens mål och riktlinjer för spridning av bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun, delmål 1, och fick tillstånd att sprida ogräsättika på hårdgjorda ytor i Trelleborgs stad. Den hittills använda termiska metoden hade varit för resurskrävande för förvaltningen. År 2022 fick Tekniska serviceförvaltningen tillstånd att sprida Roundup-preparat på hårdgjorda ytor, refuger, där trafikfaran var stor, och ogräsättika på övriga ställen.

Riktlinjer för tillståndsprövning vid ansökan om yrkesmässig spridning av växtskyddsmedel inom Trelleborgs kommuns vattenskyddsområden

Riktlinjer för tillståndsprövning vid ansökan om yrkesmässig spridning av växtskyddsmedel inom Trelleborgs kommuns vattenskyddsområden är antagna 2020-08-11 i Samhällsbyggnadsnämnden. Samhällsbyggnadsnämnden beslutade att i den inre och yttre zonen inom vattenskyddsområde är det inte tillåtet att använda växtskyddsmedel där risken för läckage för enskilda aktiva substanser överskrider 0.1 mikrogram per liter enligt simulering i Macro-DB.

Bilaga 1. Gällande lagstiftning

Miljöbalken

Samhällsbyggnadsnämndens prövning av anmälnings- och ansökningsärenden gällande kemisk bekämpning görs utifrån följande kapitel i miljöbalken:

1 kap, som innehåller miljöbalkens portalparagraf om hållbar utveckling.

2 kap som innehåller de allmänna hänsynsreglerna, bevisbörderegeln, kunskapskravet. Försiktighetsprincipen, förorenaren betalar, bästa möjliga teknik, hushållnings- och kretsloppsprinciperna, produktvalsprincipen samt stoppregeln.

14 kap, med tillhörande författningar, förordningar samt Naturvårdsverkets föreskrifter (SNFS 1997:2) om spridning av kemiska bekämpningsmedel.

Miljöbalkens 1 kap. Miljöbalkens mål och tillämpningsområde

I miljöbalkens 1 kap, 1 §, står följande:

1 § Bestämmelserna i denna balk syftar till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. En sådan utveckling bygger på insikten att naturen har ett skyddsvärde och att människans rätt att förändra och bruka naturen är förenad med ett ansvar för att förvalta naturen väl.

Miljöbalken skall tillämpas så att

människors hälsa och miljön skyddas mot skador och olägenheter oavsett om dessa orsakas av föroreningar eller annan påverkan,

värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas,

den biologiska mångfalden bevaras,

mark, vatten och fysisk miljö i övrigt används så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas, och

återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med material, råvaror och energi främjas så att ett kretslopp uppnås."

Miljöbalkens 2 kap. Allmänna hänsynsregler m.m.

I miljöbalkens 2 kap står följande:

1 § När frågor prövas om tillåtlighet, tillstånd, godkännande och dispens och när sådana villkor prövas som inte avser ersättning samt vid tillsyn enligt denna balk är alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skyldiga att visa att de förpliktelser som följer av detta kapitel iakttas. Detta gäller även den som har bedrivit verksamhet som kan antas ha orsakat skada eller olägenhet för miljön. I detta kapitel avses med åtgärd en sådan åtgärd som inte *är* av försumbar betydelse i det enskilda fallet.

2 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

3 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall utföra de skyddsåtgärder, iakttä de begränsningar och vidta de försiktighetsmått i övrigt som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten eller åtgärden medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. I samma syfte skall vid yrkesmässig verksamhet användas bästa möjliga teknik. Dessa försiktighetsmått skall vidtas så snart det finns skäl att anta att en verksamhet eller åtgärd kan medföra skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön.

4 § Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd skall undvika att använda eller sälja sådana kemiska produkter eller biotekniska organismer som kan befaras medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med sådana produkter eller organismer som kan antas vara mindre farliga. Motsvarande krav gäller i fråga om varor som innehåller eller har behandlats med en kemisk produkt eller bioteknisk organism.

5 § Alla som bedriver en verksamhet eller vidtar en åtgärd skall hushålla med råvaror och energi samt utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning. I första hand skall förnybara energikällor användas.

6 § För en verksamhet eller åtgärd som tar i anspråk ett mark- eller vattenområde ska det väljas en plats som är lämplig med hänsyn till att ändamålet ska kunna uppnås med minsta intrång och olägenhet för människors hälsa och miljön.

7 § Kraven i 2–5 §§ och 6 § första stycket gäller i den utsträckning det inte kan anses orimligt att uppfylla dem. Vid denna bedömning ska särskild hänsyn tas till nyttan av skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått jämfört med kostnaderna för sådana åtgärder.

8 § Alla som bedriver eller har bedrivit en verksamhet eller vidtagit en åtgärd som medfört skada eller olägenhet för miljön ansvarar till dess

skadan eller olägenheten har upphört för att denna avhjälps i den omfattning det kan anses skäligt enligt 10 kap. I den mån det föreskrivs i denna balk kan i stället skyldighet att ersätta skadan eller olägenheten uppkomma."

Miljöbalken 14 kap. Kemiska produkter och biotekniska organismer

I miljöbalken, 14 kap, 2, 3, 4, 5 och 6 §§, står följande:

2 § I detta kapitel avses med

kemisk produkt: ett kemiskt ämne eller en blandning av kemiska ämnen som inte är en vara,

blandning: en blandning eller lösning som består av två eller flera kemiska ämnen,

bioteknisk organism: en produkt som har framställts särskilt i bekämpningssyfte eller något annat tekniskt syfte och som helt eller delvis består av eller innehåller levande mikroorganismer, nematoder, insekter eller spindeldjur,

hantering: en verksamhet eller åtgärd som innebär att en kemisk produkt, bioteknisk organism eller vara tillverkas, bearbetas, behandlas, förpackas, förvaras, transporteras, används, omhändertas, destrueras, konverteras, saluförs, överläts eller är föremål för något annat jämförbart förfarande,

3 § Med bekämpningssyfte avses i detta kapitel

1. syfte att påverka växters livsprocesser, skydda växter eller växtprodukter mot djur, växter eller mikroorganismer eller bevara växtprodukters hållbarhet, eller

2. syfte att förstöra, stöta bort, oskadliggöra, förhindra verkningarna av eller på något annat sätt utöva kontroll över organismer som är skadliga eller oönskade för människor, djur, egendom eller miljön. Lag (2016:781).

4 § Med bekämpningsmedel avses i detta kapitel

1. ett växtskyddsmedel enligt definitionen i artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 av den 21 oktober 2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden och om upphävande av rådets direktiv 79/117/EEG och 91/414/EEG,

2. en biocidprodukt enligt definitionen i artikel 3.1 a i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 av den 22 maj 2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter, eller

3. en bioteknisk organism som har framställts särskilt i bekämpningssyfte och som helt eller delvis består av eller innehåller nematoder, insekter eller spindeldjur. Lag (2016:781).

Hantering, införsel och utförsel m.m.

5 § En kemisk produkt eller bioteknisk organism som inte är ett bekämpningsmedel får användas i bekämpningssyfte endast om det är uppenbart att användningen inte medför risker för människors hälsa eller miljön. Lag (2016:781).

6 § Den som sprider ett bekämpningsmedel ska

1. göra det på ett sådant sätt att människors hälsa inte skadas eller människor vållas annan olägenhet och så att miljöpåverkan blir så liten som möjligt, och
2. vidta åtgärder för att motverka att medlet sprids utanför det avsedda spridningsområdet. Lag (2016:781).

Förordning om bekämpningsmedel (SFS 2014:425)

Förordningen om bekämpningsmedel (SFS 2014:425), meddelad med stöd av 14 kap miljöbalken, har ersatt förordning (SFS 2006:1010) om växtskyddsmedel och förordning (SFS 2000:338) om biocidprodukter. Förordningen om bekämpningsmedel innehåller 1 kap. Gemensamma bestämmelser, 2 kap. Växtskyddsmedel, 3 kap. Biocidprodukter och 4 kap. Biocidprodukter som inte omfattas av EU-krav på godkännande. Förordningen innehåller också bestämmelser om godkännande och hantering av bekämpningsmedel i form av växtskyddsmedel eller biocidprodukter. Ändringar i förordningen (SFS 2021:229, i kraft 2021-10-01 samt SFS 2022:289 och SFS 2022:1393, träder i kraft 2022-10-01) samt i KIFS 2022:3 (i kraft 2022-05-01) är införda nedan.

2 kap. Växtskyddsmedel

Enligt förordningen om bekämpningsmedel prövar Kemikalieinspektionen de frågor om tillstånd, godkännande, dispens och andra åtgärder som ska prövas i medlemsstaterna enligt förordning EG nr 1107/2009.

8 § När ett växtskyddsmedel godkänns ska Kemikalieinspektionen bedöma medlets hälso- och miljörisker med hänsyn till användningsområdet och hänföra medlet till

- klass 1, om det på grund av riskerna vid användningen behövs särskild kunskap för att hantera medlet på ett säkert sätt,
- klass 2, om det av andra skäl behövs särskild kunskap för att hantera medlet på ett säkert sätt och medlet inte ska hänföras till klass 1, och
- klass 3, om medlet inte ska hänföras till klass 1 eller 2. Förordning (2016:795).

Utbildning och utbildningsbevis

11 § Användare av växtskyddsmedel ska erbjudas utbildning som ger tillräcklig kunskap om de ämnesområden som anges i bilaga I till Europaparlamentets och rådets direktiv 2009/128/EG av den 21 oktober 2009 om upprättande av en ram för gemenskapens åtgärder för att uppnå en hållbar användning av bekämpningsmedel, i den ursprungliga lydelsen. Utbildningen ska erbjudas av

1. Statens jordbruksverk, när det gäller användning
 - a) inom jordbruk, skogsbruk, parkskötsel eller trädgårdsskötsel,
 - b) på tomtmark för bostadshus,
 - c) på skolgårdar och gårdar till förskolor,
 - d) på lekplatser som allmänheten har tillträde till,

- e) inom idrotts- och fritidsanläggningar,
 - f) vid planerings- och anläggningsarbeten,
 - g) på vägområden och banvallar,
 - h) på grusytor och andra mycket genomsläppliga ytor, och
 - i) på ytor av asfalt eller betong eller andra hårdgjorda material,
2. Folkhälsomyndigheten, när det gäller användning i och omkring lagerlokaler eller andra lagringsutrymmen, och
3. Arbetsmiljöverket, när det gäller annan användning.
- Förordning (2021:229).

12 § Utbildning enligt 11 § ska bestå av en grundutbildning och en vidareutbildning och ska avslutas med ett kunskapsprov. Utbildningen ska genomföras i enlighet med en kursplan som beslutas av den centrala myndighet som erbjuder utbildningen.

Innan kursplanen beslutas, ska myndigheten höra Kemikalieinspektionen och andra berörda myndigheter. Förordning (2021:229).

15 § Den myndighet eller länsstyrelse som har gett en utbildning enligt 11, 13 eller 14 § ska utfärda ett utbildningsbevis till den som har deltagit i en sådan utbildning och avlagt ett kunskapsprov med godkänt resultat.

18 § Ett växtskyddsmedel som enligt 8 § hänförs till klass 1 får endast användas yrkesmässigt och endast av den som har ett sådant användningstillstånd för växtskyddsmedel i klass 1 som omfattar den användning som medlet är godkänt för.

19 § Ett växtskyddsmedel som enligt 8 § hänförs till klass 2 får endast användas yrkesmässigt och endast av den som har ett sådant användningstillstånd för växtskyddsmedel i klass 1 eller i klass 2 som omfattar den användning som medlet är godkänt för.

20 § Frågor om användningstillstånd enligt 18 eller 19 § prövas av

1. Statens jordbruksverk, när det gäller användning
 - a) inom jordbruk, skogsbruk, parkskötsel eller trädgårdsskötsel,
 - b) på tomtmark för bostadshus,
 - c) på skolgårdar och gårdar till förskolor,
 - d) på lekplatser som allmänheten har tillträde till,
 - e) inom idrotts- och fritidsanläggningar,
 - f) vid planerings- och anläggningsarbeten,
 - g) på vägområden och banvallar,
 - h) på grusytor och andra mycket genomsläppliga ytor, och
 - i) på ytor av asfalt eller betong eller andra hårdgjorda material,
2. Folkhälsomyndigheten, när det gäller användning i och omkring lagerlokaler eller andra lagringsutrymmen, och
3. Arbetsmiljöverket, när det gäller annan användning.

Förordning (2021:229).

21 § Ett användningstillstånd enligt 18 eller 19 § får ges endast till den som

1. har den särskilda kunskap som behövs för att hantera medlet på ett säkert sätt, och
2. kan visa det med ett giltigt utbildningsbevis.

33 § Den som överväger att använda växtskyddsmedel ska, om flera växtskyddsmedel eller metoder finns tillgängliga för samma användningsområde och syfte, så långt det är möjligt välja den metod eller det medel som är minst skadligt för människors hälsa och miljön.

35 § Den som använder växtskyddsmedel ska, så långt det är möjligt,

1. använda den effektivaste spridningstekniken,
2. vidta åtgärder som minimerar risken för förorening utanför det område där spridning sker,
3. bestämma och följa de skyddsavstånd vid spridning utomhus som med hänsyn till omständigheterna på platsen för hanteringen behövs för att skydda vattentäkter, grundvatten, sjöar och vattendrag och omgivande mark mot effekterna av växtskyddsmedel, och
4. i övrigt vidta de försiktighetsåtgärder som med hänsyn till omständigheterna på platsen för hanteringen behövs för att skydda människors hälsa och miljön.

35 a § Den som sprider flera växtskyddsmedel som innehåller ett och samma verksamma ämne på en och samma yta ska, så långt det är möjligt, se till att spridningen av medlen inte överskrider de villkor för dosering och antal behandlingar som gäller för ett enskilt av dessa växtskyddsmedel.
Förordning (2017:20).

36 § Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om

1. skyddsavstånd och försiktighetsåtgärder enligt 35 § som behövs för att skydda vattentäkter, grundvatten, sjöar och vattendrag och omgivande mark mot effekterna av växtskyddsmedel och för att skydda människors hälsa och miljön,
2. förbud att utan tillstånd från den kommunala nämnden yrkesmässigt använda växtskyddsmedel inom ett vattenskyddsområde, och
3. skyldighet att underrätta om olyckor eller felaktig hantering vid spridning av växtskyddsmedel.

Föreskrifter enligt första stycket 2 ska inte gälla för ett vattenskyddsområde eller de delar av ett vattenskyddsområde som omfattas av föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 22 § miljöbalken med förbud mot användning av växtskyddsmedel.

Innan Naturvårdsverket meddelar föreskrifter enligt första stycket ska verket och vattenmyndigheten, Skogsstyrelsen och Sveriges geologiska undersökning.

37 § Växtskyddsmedel får inte användas

1. på ängs- eller betesmark som inte är lämplig att plöja men som kan användas till slätter eller bete,
2. på skolgårdar eller gårdar till förskolor eller på lekplatser som allmänheten har tillträde till,
3. i parker eller trädgårdar eller andra områden som i första hand är avsedda att vara rekreatiomsområden som allmänheten har tillträde till,
4. inom koloniträdgårdsområden eller i växthus som inte används yrkesmässigt,
5. på tomtmark för bostadshus eller på krukväxter i hemträdgårdsmiljö, eller
6. på växter inomhus utom i produktionslokaler, lagerlokaler och liknande lokaler. Förordning (2021:229).

37 a § Kemikalieinspektionen får meddela föreskrifter om undantag från förbuden i 37 § 2–6 för verksamma ämnen i växtskyddsmedel som bedöms innebära en begränsad risk för människors hälsa och miljön.

Kemikalieinspektionen har meddelat föreskrifter om undantag från förbuden i 37 § 2–6 för verksamma ämnen i växtskyddsmedel som bedöms innebära en begränsad risk för människors hälsa och miljön. Kemikalieinspektionens föreskrifter (KIFS 2022:3) om bekämpningsmedel trädde i kraft den 1 maj 2022 och ersätter tidigare föreskrifter, KIFS 2008:3, enligt följande:

”Undantag från förbudet mot att använda växtskyddsmedel inom vissa områden

3 § Förbuden mot att använda växtskyddsmedel inom vissa områden i 2 kap. 37 § 2–6 förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel gäller inte växtskyddsmedel vilkas samtliga verksamma ämnen

1. är godkända som verksamma ämnen med låg risk enligt kommissionens genomförandeförordning (EU) nr 540/2011 av den 25 maj 2011 om tillämpning av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 vad gäller förteckningen över godkända verksamma ämnen, eller
2. anges i bilaga 1.”

Verksamma ämnen som avses i 2 kap. 2 och 3 §§, bilaga 1, är exempelvis:

Aluminiumammoniumsulfat
 Askorbinsyra
 Pelargonsyra
 Kaprinsyra - Kaprylsyra - Laurinsyra
 Järn (II)sulfat
 Rapsolja
 Rybsolja
 Fiskolja
 Svavel
 Urea
 Ättiksyra
 Bakterier mm.

38 § Statens jordbruksverk får meddela föreskrifter om undantag från förbuden i 37 §

1. om det behövs för att förhindra introduktion, etablering och spridning av karantänsskadegörare enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/2031 av den 26 oktober 2016 om skyddsåtgärder mot växtskadegörare, ändring av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) nr 228/2013, (EU) nr 652/2014 och (EU) nr 1143/2014 samt om upphävande av rådets direktiv 69/464/EEG, 74/647/EEG, 93/85/EEG, 98/57/EG, 2000/29/EG, 2006/91/EG och 2007/33/EG eller enligt bestämmelser som genomför den förordningen, eller

2. som behövs för odlandet av växter som bevaras i Nationella genbanken eller i nordiskt genresurscenter.

38 a § Naturvårdsverket får meddela föreskrifter om undantag från förbuden i 37 § 2–6 för att förhindra introduktion, etablering och spridning av invasiva främmande arter.

Innan Naturvårdsverket meddelar föreskrifter ska verket ge övriga berörda myndigheter tillfälle att yttra sig (SFS 2021:229, trädde i kraft 2021-10-01).

39 § Den kommunala nämnden får i det enskilda fallet ge dispens från förbuden i 37 §, om växtskyddsmedlet är godkänt av Kemikalieinspektionen och användningen är förenlig med villkoren för godkännandet, och

1. det behövs för odlandet av växter som bevaras i Nationella genbanken eller i Nordiskt genresurscenter, eller

2. det behövs av andra särskilda skäl. Förordning (2021:229).

Jordbruksverket får meddela föreskrifter om undantag från förbudet i 37 § 1 för att förhindra introduktion, etablering och spridning av invasiva främmande arter.

Innan Jordbruksverket meddelar föreskrifter ska verket ge övriga berörda myndigheter tillfälle att yttra sig.

40 § Det är förbjudet att utan särskilt tillstånd av den kommunala nämnden yrkesmässigt använda växtskyddsmedel

1. i sådana parker och trädgårdar dit allmänheten har tillträde och som inte omfattas av förbudet i 2 kap. 37 § 3,

2. inom idrotts- och fritidsanläggningar,

3. vid planerings- och anläggningsarbeten,

4. på vägområden samt grusytor och andra mycket genomsläppliga ytor, och

5. på ytor av asfalt, betong eller andra hårdgjorda material.

2. Tillstånd att yrkesmässigt använda växtskyddsmedel som har beslutats enligt 2 kap. 40 § i den äldre lydelsen gäller fortfarande. Tillstånd som har beslutats enligt 2 kap. 40 § första stycket 1–4 i den äldre lydelsen gäller dock som längst till och med den 31 december 2022.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2022 (SFS 2022:289).

40 a § Tillståndsplikten i 40 § gäller inte växtskyddsmedel som i föreskrifter meddelade enligt 37 a § har undantagits från användningsförbudet i 37 §.

Tillståndsplikten i 40 § 4 och 5 gäller inte användning av växtskyddsmedel

1. på vägområden, för att förhindra introduktion, etablering eller spridning av

a) invasiva främmande arter, eller

b) karantänskadegörare enligt Europaparlamentets och rådets förordning

(EU) 2016/2031 eller enligt bestämmelser som genomför den förordningen,

eller

2. på banvallar.

Denna förordning träder i kraft den 1 oktober 2022 (SFS 2022:1393).

41 § Det är förbjudet att utan skriftlig anmälan till den kommunala nämnden yrkesmässigt använda växtskyddsmedel

1. på vägområden, för att förhindra introduktion, etablering eller spridning av

a. invasiva främmande arter, eller

b. karantänskadegörare enligt Europaparlamentets och rådets förordning

(EU) 2016/2031 eller enligt bestämmelser som genomför den förordningen,

2. på banvallar, och

3. inom områden som inte omfattas av förbud enligt 37 § eller krav på

tillstånd enligt 40 § och som har en sammanhängande area överskridande 1 000 kvadratmeter där allmänheten får färdas fritt.

Den anmälningspliktiga verksamheten får påbörjas tidigast fyra veckor efter det att anmälan har gjorts, om inte nämnden bestämmer något annat.

Förordning (2021:229).

41 a § Kravet på anmälan i 41 § gäller inte växtskyddsmedel som i föreskrifter meddelade enligt 37 a § har undantagits från användningsförbudet i 37 §. Kravet på anmälan i 41 § första stycket 3 gäller inte användning på åkermark. Förordning (2021:229).

42 § Bestämmelserna i 37 § 1, 40 § och 41 § gäller inte användning som

1. har karaktär av punktbehandling, och

2. har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas. Förordning (2021:229).

43 § Naturvårdsverket får

1. meddela närmare föreskrifter om dispens enligt 39 § 2, och

2. i fråga om annan användning av växtskyddsmedel än användning på skogsmark meddela föreskrifter om verkställigheten av 40–42 §§.

Innan Naturvårdsverket meddelar föreskrifter ska verket ge övriga berörda myndigheter tillfälle att yttra sig.

Förordning (2021:229).

43 a § Statens jordbruksverk får meddela närmare föreskrifter om dispens enligt 39 § 1. Innan Jordbruksverket meddelar föreskrifter ska verket ge övriga berörda myndigheter tillfälle att yttra sig. Förordning (2021:229).

45 § Den som avser att sprida växtskyddsmedel på områden där allmänheten får färdas fritt, med undantag för åkermark, ska innan spridningen sker informera om den på väl synliga anslag.

Första stycket gäller inte sådan spridning som har karaktär av punktbehandling och som har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas.

Spridningsutrustning

51 § Utrustning för yrkesmässig spridning av växtskyddsmedel ska vara i gott skick, lämplig för ändamålet och väl kalibrerad.

52 § Utrustning för yrkesmässig spridning av växtskyddsmedel får användas endast om den som använder utrustningen kan visa att den är godkänd av Statens jordbruksverk.

Dokumentation vid spridning

56 § Den som yrkesmässigt använder växtskyddsmedel ska dokumentera varje användning av växtskyddsmedel och ange vilka skyddsavstånd som har hållits vid spridning som sker utomhus, vilka övriga försiktighetsåtgärder till skydd mot miljöpåverkan som har vidtagits vid spridning samt i vilket syfte växtskyddsmedlet har använts.

57 § Statens jordbruksverk får meddela föreskrifter om

1. dokumentationsskyldigheten i 56 §,
2. hur den registerhållning som enligt artikel 67.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 gäller för yrkesmässiga användare ska uppfyllas,
3. krav på sådan dokumentation som behövs för att kunna bedöma om tillräcklig hänsyn har tagits till pollinerande insekter vid spridning av växtskyddsmedel, och
4. krav på dokumentation av att integrerat växtskydd tillämpas.

Innan Jordbruksverket meddelar sådana föreskrifter ska verket höra Naturvårdsverket, Kemikalieinspektionen och Skogsstyrelsen. Förordning (2016:795).

58 § När ett växtskyddsmedel inte används ska det lagras och i övrigt hanteras på ett sätt som inte innebär någon risk för skada på människors hälsa eller miljön. Det gäller även när växtskyddsmedel späds ut och blandas före spridning samt när utrustning som använts vid spridning rengörs.

Bestämmelser om hantering av avfall finns i 15 kap. miljöbalken och i avfallsförordningen (2020:614). Förordning (2020:693).

3 kap. Biocidprodukter

3 § Kemikalieinspektionen prövar de frågor om tillstånd, godkännande, dispens och andra åtgärder som ska prövas i Europeiska unionens medlemsländer enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012. Förordning (2016:795).

7 § När en biocidprodukt godkänns enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 ska produktens hälso- och miljörisker bedömas med hänsyn till användningsområdet. På grundval av en sådan bedömning ska produkten hänföras till någon av följande klasser:

- klass 1, om produkten får användas endast yrkesmässigt av den som har ett användningstillstånd,
- klass 2, om produkten får användas endast yrkesmässigt, och
- klass 3, om produkten får användas av var och en. Förordning (2016:795).

Tillhandahållande av biocidprodukter

10 § Den som på marknaden tillhandahåller en biocidprodukt till icke yrkesmässiga användare ska vid tillhandahållandet informera om att produkten måste användas på ett säkert sätt.

Informationen ska

1. innehålla en uppmaning att alltid före användning läsa den etikett som finns på produktens förpackning och annan produktinformation, och
2. lämnas på ett sådant sätt att den tydligt kan urskiljas från annan information.

Kunskapskrav och utbildning för användning av biocidprodukter

1 § En biocidprodukt som enligt 7 § hänförs till klass 1 får användas endast av den som har den särskilda kunskap som krävs för att hantera produkten på ett säkert sätt.

11 a § Utbildning som ger den särskilda kunskap som avses i 11 § ska erbjudas av

1. Folkhälsomyndigheten, när det gäller åtgärder mot ohyra och skadedjur enligt 9 kap. 9 § miljöbalken, och
2. Arbetsmiljöverket, när det gäller annan användning.

Förordning (2021:229).

11 b § Bestämmelser om tillfällig yrkesutövning och erkännande av yrkeskvalifikationer som har förvärvats eller erkänts i en annan stat inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz finns i lagen (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer och i de föreskrifter som meddelas i anslutning till den lagen.

Förordning (2021:229).

11 b § Bestämmelser om tillfällig yrkesutövning och erkännande av yrkeskvalifikationer som har förvärvats eller erkänts i en annan stat inom europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES) eller i Schweiz finns i lagen (2016:145) om erkännande av yrkeskvalifikationer och i de föreskrifter som meddelas i anslutning till den lagen. Förordning (2021:229).

12 § Kemikalieinspektionen får meddela föreskrifter om

1. att en biocidprodukt som enligt 7 § hänförs till klass 2 får användas endast av den som har den särskilda kunskap som krävs för att hantera produkten på ett säkert sätt, och
2. att den som använder en biocidprodukt som enligt 7 § hänförs till klass 1 eller 2 ska ha uppnått viss ålder.

13 § Folkhälsomyndigheten får meddela föreskrifter om vilken kunskap som krävs enligt 11 § när det gäller åtgärder mot ohyra och skadedjur enligt 9 kap. 9 § miljöbalken.

Föreskrifterna får innebära krav på att användaren ska ha uppnått viss ålder.

13 a § Folkhälsomyndigheten får meddela föreskrifter om att länsstyrelsen ska erbjuda sådan utbildning som avses i 11 a § 1 och om hur länsstyrelsen ska genomföra utbildningen. Förordning (2021:229).

14 § Arbetsmiljöverket får meddela föreskrifter om vilken kunskap som krävs enligt 11 § när det är fråga om annan användning än åtgärder mot ohyra eller skadedjur enligt 9 kap. 9 § miljöbalken. Föreskrifterna får innebära krav på att användaren ska ha uppnått viss ålder.

14 a § Arbetsmiljöverket får meddela föreskrifter om att länsstyrelsen ska erbjuda sådan utbildning som avses i 11 a § 2 och om hur länsstyrelsen ska genomföra utbildningen. Förordning (2021:229).

Användningstillstånd för biocidprodukter

15 § En biocidprodukt som enligt 7 § hänförs till klass 1 får användas endast av den som har ett användningstillstånd för biocidprodukter som omfattar den användning som produkten är godkänd för.

16 § Frågor om användningstillstånd för biocidprodukter prövas av

1. Folkhälsomyndigheten, när det gäller åtgärder mot ohyra och skadedjur enligt 9 kap. 9 § miljöbalken, och
2. Arbetsmiljöverket, när det gäller annan användning.

17 § Ett användningstillstånd får ges endast till den som kan visa att han eller hon har den särskilda kunskap som krävs enligt 11 § och föreskrifter meddelade av Folkhälsomyndigheten enligt 13 § eller Arbetsmiljöverket enligt 14 §.

18 § Folkhälsomyndigheten och Arbetsmiljöverket får meddela närmare föreskrifter om

1. förutsättningar för att ge ett tillstånd enligt 15 §, och
2. tillståndets giltighetstid.

Föreskrifterna får innebära krav på att användaren ska ha genomgått en särskild utbildning. Innan en föreskrift meddelas ska myndigheten höra Kemikalieinspektionen.

18 a § Folkhälsomyndigheten och Arbetsmiljöverket får inom sina respektive ansvarsområden meddela föreskrifter om att frågor om användningstillstånd i stället ska prövas av länsstyrelsen. Förordning (2021:229).

Hantering av biocidprodukter

19 § När en biocidprodukt inte används ska den lagras och i övrigt hanteras på ett sätt som inte innebär någon risk för människors hälsa eller miljön.

Bestämmelser om hantering av avfall finns i 15 kap. miljöbalken och i avfallsförordningen (2020:614). Förordning (2020:693).

20 § Naturvårdsverket får meddela de föreskrifter som från hälso- och miljöskyddssynpunkt behövs i fråga om

1. försiktighetsmått vid hantering av biocidprodukter,
2. krav på anmälan eller tillstånd för yrkesmässig användning av biocidprodukter,
3. krav på dokumentation vid hantering av biocidprodukter, och
4. skyldighet att informera om spridning av biocidprodukter på en plats som allmänheten har tillträde till.

Innan Naturvårdsverket meddelar sådana föreskrifter ska verket höra Statens jordbruksverk, Folkhälsomyndigheten, Kemikalieinspektionen och Havs- och vattenmyndigheten.

Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel (NFS 2015:2)

3 kap. Spridning av växtskyddsmedel

Fasta skyddsavstånd

1 § Den som sprider växtskyddsmedel utomhus ska hålla följande minsta skyddsavstånd.

1. 2 meter till öppna diken samt till dagvattenbrunnar och dräneringsbrunnar,
2. 6 meter till sjöar och vattendrag räknat från strandlinje för högvattenyta eller strandbrinkens överkant, och
3. 12 meter till dricksvattenbrunnar.

Anpassade skyddsavstånd

2 § Utöver vad som följer av 1 § ska den som yrkesmässigt sprider växtskyddsmedel utomhus alltid bestämma och hålla skyddsavstånd till vattentäkter, sjöar och vattendrag och omgivande mark. Skyddsavstånden ska anpassas efter omständigheterna på platsen för spridningen, varvid särskild hänsyn ska tas till

1. på platsen för spridning rådande temperatur, vindförhållanden och övriga väderförhållanden,
2. det avsedda spridningsområdets utbredning i vindriktningen,
3. växtskyddsmedlets egenskaper
4. omgivningens känslighet för medlet, samt
5. den använda spridningsmetodens precision.

3 § För att bestämma anpassade skyddsavstånd enligt 2 §, ska den som avser att sprida växtskyddsmedel med bogserad eller maskinburen spruta ha utrustning för att bestämma temperatur, vindriktning och vindhastighet på platsen för spridning. Vindhastigheten ska kunna bestämmas med en noggrannhet av $\pm 0,5$ m/s.

Undantag

4 § Bestämmelserna i 1–3 §§ gäller inte vid användning som har karaktär av punktbehandling och som har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas.

6 kap. Tillstånd för användning i vattenskyddsområde

1 § Det är förbjudet att utan särskilt tillstånd av den kommunala nämnden yrkesmässigt använda växtskyddsmedel utomhus inom de delar av ett vattenskyddsområde som betecknas som vattentäktzon, primär (inre) skyddszon och sekundär (yttre) skyddszon.

Om ett vattenskyddsområde inte har indelats i zoner gäller förbudet mot användning utan tillstånd enligt första stycket inom hela vattenskyddsområdet.

2 § Bestämmelsen i 1 § gäller inte vid användning som har karaktär av punktbehandling och som har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas.

Bestämmelsen i 1 § gäller inte vattenskyddsområden som har inrättats efter den 1 januari 2018 eller vattenskyddsområden för vilka föreskrifter till skydd för området har ändrats efter den 1 januari 2018.

Enligt 2 kap. 36 § andra stycket förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel gäller bestämmelsen i 1 § inte för ett vattenskyddsområde eller de delar av ett vattenskyddsområde som omfattas av föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 22 § miljöbalken med förbud mot användning av växtskyddsmedel.

7 kap. Tillstånd och anmälan

1 § En ansökan om tillstånd att använda växtskyddsmedel enligt 2 kap. 40 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel eller en anmälan avseende annan användning av växtskyddsmedel än användning på skogsmark enligt 2 kap. 41 § förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel, ska innehålla

1. karta eller annan beskrivning av spridningsområdets läge och areal,
2. kontaktuppgifter till den som ska sprida växtskyddsmedel samt i förekommande fall till den för vars räkning spridningen ska ske,
3. syftet med spridningen,
4. växtskyddsmedlets namn och registreringsnummer med upplysning om verksamt ämne,
5. beskrivning av spridningsmetod,
6. dos som ska användas, och
7. beräknad tidpunkt eller tidsperiod för spridningen.

Naturvårdsverkets föreskrifter om spridning av vissa biocidprodukter (NFS 2015:3)

3 kap. Försiktighetsmått vid spridning

1 § Den som överväger att sprida en biocidprodukt ska, om flera biocidprodukter eller metoder finns tillgängliga för samma användningsområde och syfte, så långt det är möjligt välja den metod eller det medel som är minst skadligt för människors hälsa och miljön.

2 § Den som sprider en biocidprodukt ska vidta de försiktighetsåtgärder som med hänsyn till omständigheterna på platsen behövs för att skydda människors hälsa och miljön.

4 kap. Skyldighet att informera och underrätta

Information till allmänheten

1 § Den som sprider biocidprodukter på en plats som allmänheten har tillträde till, ska senast i samband med att spridningen påbörjas informera om bekämpningen. Informationen ska lämnas på väl synligt anslag av minst A5-format av väderbeständigt material. Anslagen ska innehålla

1. uppgifter om var spridningen sker,
2. kontaktuppgifter till den som utför spridningen av biocidprodukter,
3. syftet med bekämpningen,
4. biocidproduktens namn och registreringsnummer med upplysning om verksamt ämne,
5. beskrivning av spridningsmetod,
6. beräknad tidpunkt eller tidsperiod för spridningen, och
7. hänvisning till Giftinformationscentralen samt i förekommande fall information om motgift.

Anslagen ska sitta kvar till dess att risk för människors hälsa eller skada på egendom inte längre föreligger, dock minst en vecka efter spridningen.

Underrättelse till den kommunala nämnden

2 § Den som sprider biocidprodukter på en plats som allmänheten har tillträde till, ska senast i samband med spridningen eller omedelbart därefter skriftligen underrätta den kommunala nämnden om bekämpningen.

3 § En underrättelse enligt 2 § ska innehålla

1. kontaktuppgifter till den som sprider biocidprodukter samt till den för vars räkning spridningen sker,
2. syftet med bekämpningen,
3. biocidproduktens namn och registreringsnummer samt den mängd biocidprodukter som använts eller beräknas att användas vid spridningen,
4. tidpunkt eller beräknad tidsperiod samt plats för spridningen, och
5. vilka försiktighetsåtgärder som har vidtagits eller kommer att vidtas för att skydda människors hälsa och miljön.

Jordbruksverkets föreskrifter och allmänna råd om integrerat växtskydd (SJVFS 2014:42)

2 kap. Tillämpning av integrerat växtskydd

2 § Den som överväger att använda växtskyddsmedel ska i första hand använda förebyggande metoder för att hålla tillbaka skadegörare, ogräs och övrigt som kan motivera en växtskyddsåtgärd.

Förebyggande metoder som ska prioriteras är

1. Val av växtföljd
2. Val av odlingsteknik
3. Val av sort – och växtmaterial
4. Anpassad gödsling, kalkning, bevattning och dränering
5. Använda hygienåtgärder, samt
6. Åtgärder för att skydda nyttoorganismer och öka deras antal.

4 § Den som, trots förebyggande åtgärder, behöver använda växtskyddsåtgärder ska

1. Begränsa sin användning av växtskyddsmedel och andra insatser till vad som är nödvändigt och välja metoder som är lämpliga både på lång och kort sikt.
2. Välja hållbara biologiska, fysikaliska eller icke-kemiska metoder om det leder till tillfredställande bekämpningseffekt,
3. Använda växtskyddsmedel som är så målspecifika som möjligt och som har minsta möjliga biverkningar för hälsa och miljö, samt

4. Utnyttja strategier mot bekämpningsmedelsresistens i den utsträckning som är möjlig.

EU-förordningar om växtskyddsmedel

Ett kemiskt växtskyddsmedel är en kemisk produkt som är ett växtskyddsmedel enligt förordning (EG) nr 1107/2009. Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 1107/2009 om utsläppande av växtskyddsmedel på marknaden. Biocidprodukter är kemiska eller biologiska bekämpningsmedel som används för att bekämpa och kontrollera skadliga organismer. De bekämpningsmedel som inte är växtskyddsmedel räknas som biocidprodukter enligt förordning (EG) nr 528/2012.

Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 528/2012 om tillhandahållande på marknaden och användning av biocidprodukter.

EU-kommissionens beslut om växtskyddsmedel som innehåller glyfosat

EU-kommissionen har beslutat om ett förnyat godkännande av glyfosat som verksamt ämne i växtskyddsmedel till den 22 december 2022. Därför pågår nu en utvärdering om ytterligare förnyelse efter 2022. Samtidigt har regeringen föreslagit vissa begränsningar för användning som berör växtskyddsmedel med glyfosat.

Kemikalieinspektionen har även sedan tidigare infört begränsningar i användningen av växtskyddsmedel som innehåller glyfosat. Syftet har bland annat varit att minska risken för förorening av vattenmiljön och att förhindra onödiga rester av glyfosat i livsmedel. I Sverige har växtskyddsmedel med glyfosat sedan länge inte fått användas före skörd av spannmål, något som har inneburit en kraftigt minskad exponering för glyfosat för svenska konsumenter. Se vidare Kemikalieinspektionens hemsida www.kemi.se

Enligt Kemikalieinspektionen 2021-06-15: "Glyfosat är världens mest använda bekämpningsmedel och det nuvarande EU-godkännandet av det verksamma ämnet i växtskyddsmedel går ut i december 2022. Nu har en utvärderingsgrupp bestående av myndigheter från fyra EU-länder kommit fram till att glyfosat lever upp till gällande lagkrav och föreslår därför att godkännandet förlängs.

Utifrån all den data från djurförsök och epidemiologiska studier som vi har gått igenom så ser vi inte att glyfosat uppfyller kriterierna för att klassificeras som cancerogen, säger Katarina Lundberg.

I Sverige finns vissa begränsningar för användandet av glyfosat. Efter att verksamma ämnen i växtskyddsmedel godkänts på EU-nivå kan företag ansöka om godkännande av produkter med ämnet i medlemsstaterna och i princip alla växtskyddsmedel har idag olika typer av begränsningar. I Sverige får till exempel växtskyddsmedel med glyfosat inte användas inom lantbruket före skörd av spannmål och den 1 oktober 2021 har införts användningsförbud i bland annat hemträdgårdar, kolonilotter och skolgårdar för växtskyddsmedel. Det innebär att

produkter med glyfosat, pyretriner, flupyradifuron eller acetamiprid inte längre får användas på de områdena.”

Begränsningar för medel med glyfosat i Sverige

Ett utkast till bedömningsrapport från utvärderingen om ett förnyat godkännande av glyfosat som verksamt ämne i växtskyddsmedel har den 15 juni 2021 lämnats till EU-kommissionen. Regeringen har beslutat om ett förbud mot användning av växtskyddsmedel i vissa områden, bland annat på tomtmark och på vissa allmänna platser. Beslutet kommer att beröra växtskyddsmedel som innehåller glyfosat och som är godkända för användning i dessa områden.

Kemikalieinspektionen har även sedan tidigare infört begränsningar i användningen av växtskyddsmedel som innehåller glyfosat. Syftet har bland annat varit att minska risken för förorening av vattenmiljön och att förhindra onödiga rester av glyfosat i livsmedel. I Sverige har växtskyddsmedel med glyfosat sedan länge inte fått användas före skörd av spannmål, något som har inneburit en kraftigt minskad exponering för glyfosat för svenska konsumenter.

Växtskyddsmedel med glyfosat som säljs till privatpersoner är kraftigt utspädda blandningar, vilket minskar exponeringen för de som använder medlen. För användningen gäller särskilda villkor om skyddsavstånd till brunnar och vattendrag.

Godkännande av ämnet glyfosat inom EU

För att glyfosat ska få användas i ett växtskyddsmedel måste det först vara godkänt som verksamt ämne på EU-nivå enligt EU:s växtskyddsmedelsförordning. Den europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet, EFSA, genomför en oberoende riskbedömning av verksamma ämnen, men beslutet om godkännande tas av EU-kommissionen.

Glyfosat är godkänt som verksamt ämne i växtskyddsmedel fram till den 22 december 2022. Ett konsortium bestående av nio företag lämnade år 2019 in en ansökan om förnyat godkännande för glyfosat. EU:s medlemsländer kom då överens om att Frankrike, Nederländerna, Sverige och Ungern gemensamt skulle ansvara för utvärderingen av glyfosat vid omprövning av godkännandet. Ländernas arbete med utvärderingen har kunnat följas på EU-kommissionens webb.

De fyra länderna är klara med sin gemensamma utvärdering och deras utkast till bedömningsrapport och förslag till klassificering har lämnats till de europeiska myndigheterna Echa och Efsa för granskning och publicering. Den 23 september 2021 publicerade Efsa och Echa bedömningsrapporten och förslaget till klassificering. Samtidigt öppnade de båda myndigheterna för offentligt samråd. Samrådet var öppet fram till den 22 november 2021 och då fanns det möjlighet för tredje part samt övriga medlemsländer att lämna synpunkter och information. De kommentarer och synpunkter som har kommit in ska nu besvaras och ytterligare material som har skickas in ska granskas. Därefter organiserar Efsa och Echa expertdiskussioner. Under hösten 2022 kommer Efsa och Echa att publicera sina slutsatser. Sedan är det EU-kommissionen som fattar beslut i samråd med medlemsländernas regeringar.

År 2017 föreslog EU-kommissionen att förnya godkännandet för glyfosat som verksamt ämne i ytterligare fem år. Förslaget fick stöd av en kvalificerad majoritet av EU:s medlemsländer efter omröstning. Det innebär att glyfosat fick ett förnyat godkännande i ytterligare fem år fram till den 15 december 2022. Sverige som medlemsland deltog i EU-kommissionens process för godkännande av glyfosat som verksamt ämne i växtskyddsmedel.

Användning av glyfosat i Sverige

Glyfosat är ett verksamt ämne i växtskyddsmedel som främst används för ogräsbekämpning på jordbruksmark på våren före grödornas uppkomst, och på hösten efter skörd. Ämnet ingår i ett 20-tal godkända växtskyddsmedel i Sverige, de flesta är bara för yrkesmässig användning men några får även användas av privatpersoner. År 2017 var försäljningen av glyfosat i Sverige 485 ton. Det innebär att glyfosat är det vanligaste verksamma ämnet i växtskyddsmedel i Sverige.

Naturvårdsverkets Vägledning om tillstånd och anmälan vid användning av växtskyddsmedel inom särskilda områden

I Naturvårdsverkets Vägledning om tillstånd och anmälan vid användning av växtskyddsmedel inom särskilda områden enligt 2 kap 40 och 41 §§ förordning (2014:425) om bekämpningsmedel, står följande om växtskyddsmedel med låg risk, punktbehandling, kemisk bekämpning med växtskyddsmedel som inte är farliga för vattenmiljön samt ytavrinning och dränering.

Växtskyddsmedel med låg risk

Om kemiska växtskyddsmedel måste användas för att uppnå syftet med bekämpningen, bör i första hand växtskyddsmedel med låg risk övervägas. Exempel på verksamma ämnen som ingår i växtskyddsmedel som vanligtvis inte är klassificerade som farliga för vattenmiljön är ättiksyra och pelargonsyra som används för att bekämpa ogräs. I detta sammanhang är det dock viktigt att påpeka att även om själva växtskyddsmedlet inte har klassificerats som farligt för vattenmiljön kan det innehålla verksamma ämnen som är farliga för vattenmiljön. Glyfosat och bentazon är exempel på verksamma ämnen som är klassificerade som farliga för vattenmiljön men som ändå ofta ingår i växtskyddsmedel som inte är klassificerade som farliga för vattenmiljön.

Punktbehandling

Begreppet punktbehandling finns definierat i 2 kap. 2 § i Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 2015:2) om spridning och viss övrig hantering av växtskyddsmedel och förklaras vidare i Naturvårdsverkets vägledning till föreskrifterna. Där står att punktbehandling är behandling av växter med en metod som medför att växtskyddsmedlet inte sprids utanför det avsedda objektet.

För att undantaget ska vara tillämpligt krävs alltså – utöver att användningen ska ha karaktär av punktbehandling – att användningen har en sådan begränsad omfattning att människors hälsa och miljön inte riskerar att skadas. Detta innebär i regel att undantaget inte gäller vid behandling som utförs mot ett stort antal växter inom ett område vid ett tillfälle eller flera tidsmässigt näraliggande tillfällen. När det gäller bekämpning av till exempel jätteloka bör undantaget omfatta behandling av ett tiotal växter som sker inom ett mindre område, såsom en begränsad sträckning av en banvall. Vid bekämpning mot svampangrepp på en gräsyta bör undantaget omfatta behandling av maximalt ca en kvadratmeter.

När det gäller spridning av växtskyddsmedel med ryggspruta kan man generellt sett inte säga att den typen av behandling omfattas av definitionen av punktbehandling, eftersom sådan behandling ofta innebär att växtskyddsmedel hamnar utanför det avsedda objektet. I vissa fall skulle dock spridning av växtskyddsmedel med ryggspruta kunna betraktas som punktbehandling, till exempel i fråga om bekämpning mot svampangrepp på en mycket begränsad del av en gräsyta där växtskyddsmedlet inte hamnar utanför det angripna området.

I Naturvårdsverkets **Vägledning om tillstånd och anmälan vid användning av växtskyddsmedel inom särskilda områden (2017-10.16)**, enligt 2 kap 40 och 41 §§ förordning (2014:425) om bekämpningsmedel, kapitel 3.4, 3.5, står följande:

”3.4 Kemisk bekämpning med allmänekemikalier eller växtskyddsmedel med låg risk

Om kemiska växtskyddsmedel måste användas för att uppnå syftet med bekämpningen, bör i första hand växtskyddsmedel med låg risk övervägas.”

”3.5 Kemisk bekämpning med växtskyddsmedel som inte är farliga för vattenmiljön

Enligt 11.2 a bekämpningsmedelsdirektivet ska lämpliga åtgärder vidtas för att ge företräde för bekämpningsmedel som inte är farliga för vattenmiljön. Detta har genomförts i svensk rätt genom bestämmelsen i 2 kap 34 § bekämpningsmedelsförordningen. Exempel på verksamma ämnen som ingår i växtskyddsmedel som vanligtvis inte är klassificerade som farliga för vattenmiljön är ättiksyra och pelargonsyra som används för att bekämpa ogräs. I detta sammanhang är det dock viktigt att påpeka att även om själva växtskyddsmedlet inte har klassificerats som farligt för vattenmiljön kan det innehålla verksamma ämnen som är farliga för vattenmiljön. Glyfosat och bentazon är exempel på verksamma ämnen som är klassificerade som farliga för vattenmiljön men som ändå ofta ingår i växtskyddsmedel som inte är klassificerade som farliga för vattenmiljön.”

5.6 Utformning av beslut om tillstånd

”YTAVRINNING OCH DRÄNERING

Yrkesmässig användning av växtskyddsmedel är tillståndspliktig på ytor av asfalt, betong eller andra hårdgjorda material på grund av risken för ytavrinning till ytvatten eller avloppssystem. I viss mån hanteras risken för oavsiktlig spridning genom ytavrinning på ett generellt plan genom Naturvårdsverkets föreskrifter NFS 2015:2 som innehåller krav på skyddsavstånd till öppna diken, dagvatten- och dräneringsbrunnar, sjöar och vattendrag och dricksvattenbrunnar. När det gäller växtskyddsmedel som innehåller verksamma ämnen som typiskt sett kan anses innebära en risk för vattenlevande organismer bör prövningsmyndigheten trots detta vara restriktiv med att meddela tillstånd till användning på ytor av asfalt, betong eller andra hårdgjorda material. Detta bör gälla för växtskyddsmedel som är farliga för vattenmiljön eller som innehåller verksamma ämnen som ofta påträffas i vattenmiljön. Exempel på sådana ämnen är MCPA och glyfosat och dess nedbrytningsprodukter.”

Malmö stads riktlinjer för kemiska bekämpning 2015

I **Malmö stads riktlinjer för kemisk bekämpning, från 2015**, står följande om vägområden:

”Vägområden och andra mycket genom-släppliga ytor kan vara parkeringsytor där anläggningsmaterialet är grus. Spridningen kräver tillstånd som ges av miljöförvaltningen.

Kemisk bekämpning bör inte utföras på grusade eller andra genomsläppliga ytor där risken är mycket hög för avrinning till dag- och ytvatten. Kemisk bekämpning bör heller inte utföras på ytor som har låg biologisk aktivitet som just grusade ytor har. Preparat med ättiksyra, mindre än 24 procent som verksamt substans, kan tillåtas i kombination med bästa möjliga teknik där påverkan på vattendrag till följd av avrinning bedöms som försumbar.

Ansökningar som inkommer till miljöförvaltningen gäller främst bekämpning av ogräs och då på platser där alternativa metoder, som till exempel flamning, innebär en risk eller att alternativa metoder inte är möjliga.

Spridning på ytor av asfalt eller betong eller andra hårdgjorda ytor kräver tillstånd som ges av miljöförvaltningen. Kemisk bekämpning bör inte utföras på hårdgjorda eller belagda ytor då det ofta råder hög risk för avrinning till dag- och ytvatten från dessa ytor.

Preparat med ättiksyra, mindre än 24 procent som verksamt substans, kan tillåtas i kombination med bästa möjliga teknik för att minimera påverkan på omgivningen och där påverkan på vattendrag till följd av avrinning bedöms som försumbar.”

Se även länkarna nedan:

[Växtskyddsmedel med begränsad risk \(jordbruksverket.se\)](http://jordbruksverket.se/vaxtskyddsmedel-med-begransad-risk)

[Verksamma ämnen som är undantagna förbudet mot viss användning - Kemikalieinspektionen](#)

[Växtskyddsmedel - Kemikalieinspektionen](#)

[Rester av växtskyddsmedel via blommor och trädgårdsprodukter - Kemikalieinspektionen](#)

[Tillstånd och anmälan \(naturvardsverket.se\)](http://naturvardsverket.se/tillstand-och-anmalan)

[Regeringen stoppar växtskyddsmedel på bland annat lekplatser och i parker för att skydda hälsa och miljö - Regeringen.se](#)

Lagstiftning 540/2011

Bilaga 2. Historik

I Trelleborgs kommun har under åren 2014–2020 haft 5 miljömålstema för miljömålen. För miljömålstema ”Giftfri och god livsmiljö”, ingick lokala miljömål 5 och 6 inom Giftfri miljö och för miljömålstema ”Natur och landsbygd i levande mångfald” ingick lokalt miljömål 4 inom Ett rikt odlingslandskap.

Lokala miljömål

”5 – Halten av bekämpningsmedel i vattenmiljöer ska minska

Senast år 2020 ska halten av kemiska bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter vara nära noll (under detektionsgränsen) i sjöar, vattendrag, grundvatten och ytvatten i Trelleborgs kommun, enligt Policy gällande kemiska bekämpningsmedel.”

”6 – Användningen av bekämpningsmedel ska minska

Användningen av bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun ska minska med avseende på giftighet, halt, mängd och spridningsareal. Spridning av bekämpningsmedel på mark som Trelleborgs kommun äger, förvaltar och utarrenderar ska upphöra och/eller i möjligaste mån upphöra enligt den tidsplan som anges i Samhällsbyggnadsnämndens mål och riktlinjer för spridning av kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun. Spridning av bekämpningsmedel på privat mark ska successivt minska.”

”4 – Andelen ekologiskt odlad mark ska öka i Trelleborgs kommun

Till år 2020 ska andelen ekologiskt odlad mark femdubblas och uppgå till minst 5 % av den totala odlade åkermarken i Trelleborgs kommun. Den åkermark som ägs och utarrenderas för odling av Trelleborgs kommun ska så långt möjligt brukas enligt ekologiska metoder. Till år 2020 är målet att 50% av kommunens mark ska brukas ekologiskt.”

Samhällsbyggnadsnämnden tog fram en policy gällande kemiska bekämpningsmedel, antagen i kommunfullmäktige 2014-03-24 med lokalt mål för bekämpningsmedel (samma som mål 5 ovan):

”Policy för kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun

Denna policy syftar till att uppfylla Trelleborgs kommuns lokala mål för bekämpningsmedel

Lokalt mål för bekämpningsmedel

Senast år 2020 ska halten av kemiska bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter vara nära noll (under detektionsgränsen) i sjöar, vattendrag, grundvatten och ytvatten i Trelleborgs kommun.

Bakgrund

Som ett led i kommunens vision om att vara en framgångskommun med hög livskvalitet och en långsiktigt hållbar tillväxt ska Trelleborgs kommun verka

för att uppnå miljö kvalitetsmålen Giftrfri miljö, Grundvatten av god kvalitet samt Levande sjöar och vattendrag samt vattendirektivet.

Betydande mängder bekämpningsmedel används idag inom jordbruket, främst mot ogräs, men också mot svamp, insekter och kvalster. Relativt omfattande kemiska bekämpning bedrivs också i privata trädgårdar, inom trädgårdsnäringen, på golfbanor, idrottsplatser, banvallar, vägrenar och på hårdgjorda ytor.

Bekämpningsmedel och deras nedbrytningsprodukter kan under vissa omständigheter röra sig genom marken ned till grundvattnet, där de kan föras vidare och återfinnas i yt- eller brunnsvatten långt från den plats där de använts. Användningen av bekämpningsmedel leder till minskad biologisk mångfald i odlingslandskapet. Bekämpningsmedel kan även spridas i ekosystemen via vatten, jord, luft och näringskedjorna och på så vis få effekter långt efter spridningen och långväga från de åkrar där de spritts. Det är av största vikt att grundvattnet skyddas i framtiden för att ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning.

Arbete för att uppfylla policyn

För att uppfylla Trelleborgs kommuns policy för kemiska bekämpningsmedel har samhällsbyggnadsnämnden tagit fram mål och riktlinjer för att minska spridning av kemiska bekämpningsmedel.”

Samhällsbyggnadsnämndens mål och riktlinjer för spridning av kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun

För att uppfylla de lokala miljömålen samt policy gällande kemiska bekämpningsmedel ovan togs fram ”Samhällsbyggnadsnämndens mål och riktlinjer för spridning av kemiska bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun” som antogs i samhällsbyggnadsnämnden, med två delmål enligt följande.

”Delmål 1-kommunägd mark

All spridning av kemiska produkter (utom ättika) i syfte att bekämpa ogräs ska upphöra senast 2015-12-31 på mark som Trelleborgs kommun äger och förvaltar.

Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa svamp, skadedjur och mikroorganismer inom mark som Trelleborgs kommun äger och förvaltar ska i möjligaste mån upphöra senast 2015-12-31.”

”Delmål 2-av kommunen utarrenderad mark

Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa ogräs, svamp, skadedjur och mikroorganismer inom av kommunen utarrenderad mark ska i möjligaste mån upphöra senast 2015-12-31.

Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa ogräs inom av kommunen utarrenderad mark i vattenskyddsområdena ska upphöra senast 2016-12-31.

Spridning av kemiska produkter i syfte att bekämpa svamp, skadedjur och mikroorganismer inom av kommunen utarrenderad mark i vattenskyddsområdena ska i möjligaste mån upphöra senast 2016-12-31.”

För att uppnå det lokala målet för bekämpningsmedel i policyn ingick riktlinjer och åtgärder för att minska spridningen av bekämpningsmedel.

Regeringens mål för jordbruksmarken är att vid utgången av 2010 ska minst 20 procent vara i certifierad ekologisk produktion.

Naturvärdena i dagens odlingslandskap är resultatet av hur det har brukats av människan under flera tusen år. En stor del av våra växt- och djurarter finns i slätter- och betesmarker samt i åker- och vägrenar, åkerholmar, våtmarker och andra småbiotoper. Riksdagens mål är att andelen certifierad ekologisk odling ska öka till minst 20 procent av landets jordbruksmark.

Bilaga 3. Exempel på bekämpningsmedels skadeverkningar och spridning

I Sverige finns idag ca 750 preparat av godkända bekämpningsmedel, i vilka förekommer knappt 300 olika verksamma ämnen. Betydande mängder bekämpningsmedel används inom jordbruket, främst mot ogräs men också mot svamp, insekter och kvalster. Relativt omfattande kemisk bekämpning bedrivs också i privata trädgårdar, inom trädgårdsnäringen, på golfbanor, idrottsplatser, banvallar, vägrenar och på hårdgjorda ytor. De bekämpningsmedel som används inom jordbruket kan under vissa omständigheter röra sig genom marken ned till grundvattnet, där de kan föras vidare och återfinnas i yt- eller brunnsvatten långt från den plats där de använts.

Användningen av bekämpningsmedel leder till minskad biologisk mångfald i odlingslandskapet. Bekämpningsmedel sprids vidare i ekosystemen via vatten, jord, luft och i näringskedjorna och kan på så vis få effekter långt efter spridningen och långväga från de åkrar där de sprits. Under de senaste åren har de farligaste preparaten bytts ut av sådana som bryts ner lättare, men även dessa kan orsaka allvarliga förändringar i ekosystemen. Exempelvis kan vattenlevande organismer vara känsliga redan vid mycket låga koncentrationer. De gifter som direkt dödade fåglar på 60-talet, har ersatts av bekämpningsmedel som visserligen inte dödar fåglarna, men som slår ut fåglarnas föda. De frötande fåglarna får avsevärt mindre föda då åkrarna blir fria från ogräs. Tillgången på skalbaggar och fjärilar minskar drastiskt vid bekämpning av skadeinsekter. Det finns gränsvärden för kemiska bekämpningsmedel i livsmedel. När halten överstiger dessa anses det finnas en risk för människors hälsa. Enligt EU:s dricksvattendirektiv ska åtgärder mot föroreningen vidtas om vattnets halt av något enskilt bekämpningsmedel överstiger 0.1 µg/l eller om halten av alla bekämpningsmedel sammantagna överstiger 0.5 µg/l.

Miljöövervakning av bekämpningsmedel i jordbruksbäckar och grundvatten sker årligen inom områden i Skåne, Östergötland, Västergötland och Halland. Trots att halterna av bekämpningsmedel i Skånes vatten minskat kraftigt sedan början av 90-talet, återfanns år 2005 i den undersökta jordbruksbäcken i närheten av Trelleborgs östra gräns, sju substanser i halter över riktvärdena, Utöver bentazon och glyfosat (ingår i t.ex. Roundup) har även MCPA samt metamitran uppmätts i höga halter. Rester av bekämpningsmedel påträffades i grundvatten i alla undersökta områden, varav nio substanser påträffades i Skåne. Liksom tidigare år uppmättes låga halter av atrazin och lindan, samt två nedbrytningsprodukter till dessa, i en av grundvattenslokalerna i Skåne. Båda dessa ämnen är förbjudna i Sverige sedan 1989 och resultaten tyder på en långvarig förorening av grundvattnet i lokalens närområde. Bekämpningsmedel och dess nedbrytningsprodukter har också påträffats i sedimentprover. Prover från brunnar i regionen påvisar rester av bekämpningsmedel i enskilda grävda brunnar.

Bilaga 4. Bekämpningsmedel i Skånes vatten - Befintligt dricksvattenskydd genom vattenskyddsområden & möjligheter till förbättring – Lunds universitet

Ungefär 40 % av Skåne utgörs av åkermark och nationellt sett är användningen av bekämpningsmedel som mest intensiv i denna region. En risk associerad med detta är spridningen av bekämpningsmedel från åkermark till akvatiska miljöer. För stärkt vattenskydd är det viktigt att identifiera vilka bekämpningsmedel som främst riskerar att förorena yt- respektive grundvatten. Av denna anledning har i detta arbete, genom litteraturstudier, följande ämnen identifierats som främst förekommande i Skånes yt- och grundvatten: AMPA, atrazin, BAM, bentazon, DEA, glyfosat, kloridazon, kvinmerak och metazaklor. Dessa är alla ogräsmedel eller nedbrytningsprodukter till ogräsmedel och av dessa är det bentazon, glyfosat och kvinmerak som fortfarande finns i godkända produkter. Skåne är idag den region med lägst andel ekologiskt jordbruk och stort utrymme finns således för förbättring på denna punkt, vilket kan bidra till minskad användning och spridning av bekämpningsmedel. Mer kunskap krävs även kring cocktail-effekter och effekter av långtidsexponering vid låga doser, för att en komplett riskvärdering av bekämpningsmedel ska möjliggöras. Det faktum att bekämpningsmedel som varit förbjudna sedan länge (som ex. atrazin) fortfarande är ett problem idag, talar för vikten av försiktighetsprincipen, eftersom konsekvenserna kan vara mycket långtgående i de akvatiska miljöerna. Vidare är ett viktigt verktyg för skydd av dricksvatten inrättandet av vattenskyddsområden, inom vilka föreskrifter kan skrivas för reduktion av risker i vattentäkters närområde. Dessa föreskrifter kan bl.a. gälla användningen av bekämpningsmedel. I detta arbete har en utvärdering gjorts av nuvarande dricksvattenskydd genom Skånes vattenskyddsområden, med fokus på bekämpningsmedel. Vidare har problem samt möjligheter till förbättringar identifierats för arbetet med vattenskyddsområden. Som underlag till detta har kvalitativa intervjuer genomförts med fyra personer som jobbar med inrättande och/eller revidering av vattenskyddsområden. Idag saknas vattenskyddsområden för flera grundvattentäkter (31) samt för en ytvattentäkt i Skåne och flera vattenskyddsområden är i behov av revidering. Majoriteten av Skånes vattenskyddsområden är inrättade på 1970-talet utefter den tidens lagstiftning och kunskap. I vissa fall är föreskrifterna för dessa äldre vattenskyddsområden för ospecifika eller så har nya risker tillkommit som behöver regleras. I andra fall kan utbredningen av skyddsområdet behöva revideras då vattenuttaget har ändrats. Identifierade problem är bl.a. osäkerheter kring markersättning samt brister i tillsyn av skyddsområdena. Möjliga åtgärder är bl.a. att tillsynen helt sköts kommunalt, att tydligare riktlinjer ges kring hur tillsynen ska bedrivas (ex. hur ofta tillsyn bör göras på verksamheter inom ett skyddsområde) och kring hur markersättningsanspråk ska hanteras (för ökad samsyn mellan kommuner). Slutligen tyder vissa studier på att framtida klimatförändringar kan medföra ökad risk för spridning av bekämpningsmedel till akvatiska miljöer, vilket ytterligare visar på vikten av ett stärkt vattenskydd, för att vi ska kunna möta nutida och även framtida utmaningar.

Bilaga 5. Referenser

1. Kemikalieinspektionens hemsida: www.kemi.se
2. www.sverigesmiljomal.se
3. www.naturvardsverket.se
4. www.regeringen.se: Nya etappmål för en giftfri miljö och giftfri cirkulär ekonomi
5. www.regeringen.se: Regeringens utredningsuppdrag till Jordbruksverket angående ekologisk produktion
6. Trelleborgs kommuns miljömålsprogram 2021–2030
7. Trelleborgs kommuns miljömålsprogram 2014–2020, miljömålsteman Giftfri och god livsmiljö och Natur och landsbygd i levande mångfald
8. <https://www.lansstyrelsen.se/skane/miljo-och-vatten/miljomal.html>
9. Policy gällande kemiska bekämpningsmedel, antagen i kommunfullmäktige 2014-03-24
10. Samhällsbyggnadsnämndens mål och riktlinjer för spridning av bekämpningsmedel i Trelleborgs kommun, 2013-01-08
11. Riktlinjer för tillståndsprövning vid ansökan om yrkesmässig spridning av växtskyddsmedel inom Trelleborgs kommuns vattenskyddsområden, antagna 2020-08-11 i Samhällsbyggnadsnämnden.